

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštnino
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 5.—
za pol leta „ 2.60
za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja
upravnistvu v tiskarni
sv. Cirila, koroske
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, neplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 12 h, dvakrat 18 h,
trikrat 24 h.

Štev. 4.

V Mariboru, dne 27. januarja 1898.

Tečaj XXXII.

Nasilstvo in laž — orožje prusakov.

Nemški narod je zlasti zadnja desetletja, to je odkar mu je bil voditelj Bismark, postal v svoji politiki tako nemoralen, da danes deluje le še z nasilstvom in lažjo. Bismarkova šola je pa tudi na naše avstrijske Nemce toli vplivala, da se ti, kolikor se jih je udalo liberalizmu, in teh je žalibog preveliko število, prav nič ne razločujejo od pruskih jim bratov.

Prusko kraljestvo razpada v več pokrajin, izmed katerih se imenuje jedna Poznanjsko, druga Zahodna Prusija; prebivalci prve so večji del Poljaki, druge deloma Kašubi, o katerih tudi v današnjem listku pišemo; merita pa obe pokrajini na sedemkrat toliko, kakor Slovenski Štajar. Za germanizacijo te zemlje je Prusija že izdala milijone in milijone; vkljub temu ji je tam Slovanov še vedno preveč. Zato je 20. jan. pruski minister v zbornici zahteval zopet 100 milijonov mark za nakupovanje slovenskih posestev na Poznanjskem in v Zahodnem Pruskem, katera se potem po nizki ceni izroče nemškim naseljencem, in pristavil, da se bodo Slovani pripoznali jednako veljavnim državljanom le takrat, ko bodo poznali svoje dolžnosti kot Prusi, to se pravi, ko bodo ponemčeni.

Ali bi naši prusaki ne delali najraje z nami tudi tako? Če od sedanje večine nimajo upati 100 milijonov, pa najgroznejšega nasilstva tudi pri nas ne manjka. Ali ne dela tako »Südmarka«, katero nemški deželno-zborski večini v Gradcu in Celovcu z našim slovenskim davčnim denarjem podpirata, itd.?

Rekli smo tudi, da naši Nemci, ki podjedajo Avstrijo, delajo z lažjo. Po svojih časnikih trosijo v jedno mer laž, da se oni v Avstriji stiskajo, koliko imajo pretrpeti vsled nasilstva divjih Slovanov, kako kruta jim je vlada i. dr. O »izgredih« v Pragi in na Českem sploh, pisali so n. pr. tako, da bi človek mislil, Čehi niso ljudje, ampak najhuje zveri; devet desetih vsega pa je bila najnesramniša laž. Oni to vedó, ali oni pa tudi to vedó, da o laži živijo, da s pomočjo nje mislijo nas premagati.

Primer iz zadnjih dnij. »Tagespost« piše 18. jan., da je na izveski novega okrožnega sodišča v Mariboru, ki jo je videti na ulici, nemško zaznamenovanje tako majhno, da se komaj vidi, a slovensko prav razločno. Koliko je na tem resnice? Tabla ima na sredi cesarski orel, nad njim je zapisano: »Kaiserl. königl. Kreisgericht«, pod njim: »C. k. okrožna sodnija«. »Kaiserl. königl.« je nekoliko manjše tiskano, nego »C. k.«; to se je pa moralo kakor za »C. k.«. Ali besedi »Kreisgericht« in »Okrožna sodnija« imata pri lasi jednako velike črke, in se tudi nemške črke, ker tabla ni višja ko kakih 8 dm, ne vidijo niti za las manjše od slovenskih. »Tagespost« je vedela, da piše laž, ali kaj njej tega mar! Ona je tudi vedela, da jo lahko na laž postavi vsak mariborski pobalin, ali mislite, da se ona tega boji! »Tagespost« je to laž pisala, ker je vedela, da se tisoč in tisoč ljudij ne bode prepričalo o resnici ter ji verjelo, in da bode njena laž šla v sto nemških časnikov po vsej Avstriji in Nemčiji in jo verjelo milijon

ljudij. In zares; armada nemškega časnštva je zadnje dni trosila po svetu laž o mariborski izveski. Tako se dela in neti sovražstvo zoper Slované.

Poročilo »Tagespošte« piše pa tudi, da je Maribor nemško mesto in torej slovenska beseda na izveski nepotreba, in da si Mariboržani tako početje prepovedujejo, ker žali njih čut. Pri tej drznosti je sicer pomešana tudi laž in neumnost, ali »Tagespost« s tem računa, da razburjena masa nič več ne misli, da je ta telo v nezavednosti, ki le zarohni, ko se mu spusti v kri nova kaplja strupa. Ali je okrožno sodišče le za mariborske prusake, ki pa v svojih štacunah, pisarnah itd. dobro znajo slovenski? Dobrih devet desetih mariborskega okrožja je Slovencev, in tem ni treba vedeti, kje je sodišče? Ali davek samo mariborski prusaki plačujejo? Kakor slišimo, mislita mariborski občinski zastop in deželni zbor ropotati zoper to nedolžno tablo; koliko krika se radi nje neki bo, in koliko vsi napisi nemški, da slovenski napisi ne bi, kam bi se obrnil, o tem »Tagespost« seveda molči.

Tako delajo naši sovražniki. Slovani in konservativni Nemci svoje vere ne bodo popustili ter se poživinili, da bi besnikom bili kos; zmagati mora pravičnost; to je pa le upati, ako so avstrijski Slovani in konservativni Nemci složni. Dal Bog, da te sloge noben vihar ne poruši!

Listek.

Žalostno berilo nam v svarilo.

Nekaterikrat že smo v »Slovenskem Gospodarju« naglašali, da je narodom najboljša učiteljica zgodovina. Učimo se toraj! — Treba bode zemljevida Evrope. Če ga imaš sam, razprostri si ga po mizi, če ga pa nimaš, pa poprosi gospda učitelja, da šolskega za par dnij obesi v sobo bralnega društva, kjer tudi drugim čitateljem pride v korist. Na severni strani avstrijsko-ogerske monarhije vidiš štiri velike reke, ki tekó proti severu in se imenujejo od zahoda proti vzhodu: Rena (Rhein), Laba (Elbe), Odra (Oder) in Visla (Weichsel). Prvi dve se izlivata v Severno, drugi dve v Vzhodno morje.

Zdaj pa se zamisli za tisoč in še par sto let nazaj. Takrat so bivali Nemci, katerih je sedaj ves ta svet do Visle in še malo čez njo, le med Reno in Labo in sicer od Donave oziroma češkega gorovja gor do morja; bili so razkosani v mnogo majhnih plemen. Med Labo in Odro so bili od češkega gorovja do morja naseljeni Slovani, takozvani Polabani, razdeljeni v mnogo plemen, od katerih so bila najimenitnija: najbolje na jugu Srbi (ne zamenjati jih z jugoslovanskimi Srbi!) ob morju in sicer proti Labi Bodrici

in proti Odri Ljutici. Tudi zemlja med Odro in Vislo je bila od Karpatov do morja slovanska; stanovalo je tukaj mnogo plemen, ki so živela vsako zase; najjužniši so bili Poljaki, najseverniji Pomorjani. Tudi onkraj Visle tja do uralskega pogorja so bivali Slovani in tudi ti so bili razdrobljeni v brezštevilna plemena; le zemlja ob izlivu Visle je bila last neslovanskih, a s Slovani blizu sorodnih Litvanov.

Prašal bodeš sedaj: Kako se je Nemcem posrečilo, pridobiti si vso zemljo do Visle in ob morju še čez njo? Kam so prišli oblabci? Kaj se je zgodilo s Slovenci med Odro in Vislo? Kaj je uzrok, da imamo onkraj Visle danes nepremerno in nepremagljivo državo slovansko, državo rusko, ki je najmočnejša na svetu, prihodnost Evrope? Odgovor je kratek, a velepomemben: Nemce in Ruse je velike storila sloga, Slované med Labo in Vislo ugonobila nesloga. Nemci so se za časa jeli združiti ter se združili v velik mogočen narod; kar se ni hotelo zgoditi proste volje, dosegla je sila, in kmalu so bili oblabcem v strah, dasi so ti bili mnogoštevilni in jako hrabri. Tem namreč nesloga ni dala, da bi se posamezna plemena zjedila v krepko državo, ampak vsako je hotelo biti zase, in je sosednjemu celo nasprotovalo, kjerkoli in kadarkoli je moglo, in

celo zoper brata Nemce pozivalo na pomoč. Ti so prihajali rade volje, tudi se njim v pomoč ponujali, ker so si vsikdar oba prepirajoča se naroda podjarmili. Tako je rod za rodom v obupnih bojih ginil; sem ter tje so prebivalci še dolgo let med seboj govorili kako slovansko narečje, ali v javnem življenju je bilo treba znati nemški, in dandanes so vsi potomci nekdanjih oblabških Slovanov že trdi Nemci, le Srbov se je še ohranilo blizu 200.000 in sicer zato, ker so bili nekaj časa združeni s Čehi. Ti Srbi, takozvani lužički, bivajo proti jugovzhodu od Berolina in napenjajo vse moči, da bi si ohranili narodnost, stavijo »Narodni dom«, izdajajo svoj časnik, ali bo jim to kaj pomagalo? Tudi oni bodo šli tje, kamor so morali iti njih predniki. Sloga je prepozna. Tri reči so, katerim se človek ne more odpovedati, dokler je še v srečju zdrav: vera, materin jezik in očetna zemlja. In v srcu so naši lužički bratje še zdravi. Ubožci!

Med boji Nemcev z oblabci so Slovani med Odro in Vislo jeli slutiti, da za zahodnimi brati utegne vrsta priti na nje, in jeli so se združiti. Združila so se vsa plemena v jeden velik narod, ki se je imenoval poljski, le Pomorjani svoje samostalnosti niso hoteli žrtvovati ter so ostali sami. Dasi so Nemci bili tri- do štirikrat močnejši od Poljakov in te-

Deželni zbor štajarski.

Deželni odbor je v nemški prenapetosti zahteval svojedobno, naj se znane jezikovne naredbe za Česko in Moravsko zopet odpravijo. Pričakovali smo, da bo izgled deželnega odbora posnemal tudi deželni zbor. In res! Grof Kotulinsky in dr. Kokošinek sta v družbi 32 deželnih poslancev, kakor smo že zadnjič povedali, zahtevala, da se naj imenovane jezikovne naredbe odstranijo.

V seji dne 21. januarja je dobil grof Kotulinsky besedo, da utemelji svoj predlog. Tarna, kako se Nemci zadnjih 20 let potiskajo v kot, boji se, da se bo država zdrobila, če se Čehom ugodí; strah ga je, da utegnejo Slovani enake pravice vsepovsod tudi za sebe zahtevati, kakor mu je dobro znano, »da tudi naši častiti slovenski rojaki izražajo enake želje v svojem časopisju in na svojih zborih«. (Slovenci kličejo vmes: »Seveda! Celó resnično«). Zato zahteva med velikim krikom in ploskom: »Te naredbe se imajo odstraniti!« Predlog se je izročil ustavnemu odseku, ki ima obstati iz 12 udov. Ta odsek, ki se bo pečal tudi s predlogom zastran tajnih in naravnostnih volitev, se je izvolil v seji dne 25. jan. Izmed Slovencev sta vanj izvoljena dr. Dečko in dr. Rosina. Nemški narodovci so hoteli v njem imeti tudi znanega Rokitanskega; toda Slovenci, konservativci in liberalci so se združili ter volili s 24 glasovi dr. Portugalla proti Rokitanskemu, ki je dobil le 22 glasov. —

Finančni odsek se ima pečati med drugimi tudi s predlogom deželnega odbora zastran ustanovitve nove deželne bolnišnice v Slovenjem Gradcu. Poslopje bo veljalo okoli 110.000 gold. Prostora bo za 100 bolnikov. Denar se bo od dežele vzel v ta namen na posodo. Vinarski komisar g. Jan. Balon je umrl dne 31. dec. 1897 in zapustil udovo in 4½ letnega otroka. Čeravno svoje službe ni res postavljal kot stalni uradnik opravljal, to, da je bil g. Janez Balon jako delaven in na glasu kot izvrsten strokovnjak, naj se milostno podeli njegovi udovi vsakoletna pokojnina v znesku s 466 gld. 66 kr. in za otroka vsakoletna vzgojna podpora v znesku 116 gld. 66 kr. Brez dvoma se bo ugodilo temu predlogu.

Odsek, ki se ima pečati z ustanovitvijo deželne najdenišnice, je imel dne 24. jan. svojo sejo ter izvolil poslanca Posch-a kot poročevalca v tej zadevi. Deželni odbor predlaga, naj podeli Štajarska v ta namen in sicer v proslavo 50letnega jubileja Nj. veličanstva

znesek s 100.000 gld., da ne bo treba v druge deželne najdenišnice plačevati.

Pokojnine za učitelje za l. 1898. so poračunjene na 105.000 gld. Za učiteljske udove 62.000, razne podpore sirotam učiteljev itd.; v skupnem znesku torej 181.003 gld. V ta fond pa bodo prinašale zapuščine okoli 115.000 gld., 2% se odštejeta od učiteljskih plač z 27.400 gld. —

Deželni zbor se je že večkrat pečal s tem, da se naj ustanovi deželna hipotečna banka. Ta denarni zavod naj bi dajal posojila po nizkih obrestih ter jemal od svojih posojil nizke obresti. Lansko leto je to stvar sprožil konservativni poslanec Hagenhofer; letos sta to zadevo sprožila zopet Rokitansky in Hagenhofer. Finančni odsek, kateremu so se te stvari izročile v poročevanje, se je dne 24. jan. pečal s to zadevo. Ker je pa stvar silno važna in utegne po mnenju dr. Linka, Rochlitzerja, Endresa itd. celó nevarna biti za deželo, če bi se tak denarni zavod nepremišljeno ustanovil, se je v finančnem odseku soglasno sprejel predlog, naj deželni odbor skliče shod zvedencev, ki imajo stvar dobro pretehtati in deželnemu odboru staviti predloge. V prihodnjem zasedanju naj deželni odbor deželnemu zboru stavi primerni predlog.

Znani Rokitansky je tudi stavil predlog, naj deželni zbor raznim hranilnicam piše, da imajo znižati obrestno mero pri svojih posojilih. Tudi o tej zadevi se je posvetoval finančni odsek ter sklenil soglasno, da se ta predlog zavrzé, ker bi se hranilnice itak ne brigale in bi se deželni zbor le osmešil s tako zahtevo. Lahko je res, predloge staviti, ki zadolženim ugajajo, a drugo vprašanje je to, jeli se predlog da tudi izpeljati. Ta mož je tudi vprašal cesarskega namestnika, zakaj se vendar ne dovolijo mesečni sejmi v Lipnici, čeravno to zahtevajo vse ondašnje občine. Cesarski namestnik pa mu je takoj posvetil, rekoč: »To ni tako lahko, ker ni res, da bi vse ondašnje občine zahtevale mesečne sejne, kajti to ne bi bilo mogoče, če bi se vsi mesečno sejali.« Rokitansky se je pač zopet vrezal. A to ga ne zadržuje, zopet in zopet stvari spravljati na dan, ki resnici bijejo v oči. V zadnji seji je očital vladi, da ona nič ne stori, če dežela po povodnji ali toči škodo trpi. Takoj ga je zavrnil cesarski namestnik, da je taka trditve neresnična in našteval tisočake in tisočake, katere je vlada uporabila zadnja leta na pomoč takim ponebrečencem. Čudimo se, kako morejo mnogoteri nemški kmetje biti tako nespametni, da vse verjamejo, kar jim ta kričač Rokitansky pove, in se dajo za nos voditi od njega.

Pisma s Kranjskega.

II. Iz deželnega zbora.

Deželni zbor kranjski je imel že pred novim letom prvo sejo v sedanjem zasedanju. Druga seja pa se je vrsila šele dne 18. jan. To je vendar malo čudno, ko ima deželni zbor obilno dela rešiti.

Med tem so se vrsila pravna pogajanja, ki pa, kolikor vemo, nič kaj srečno ne napredujejo. Kje je ovira, povedal sem že zadnjič. Sicer je »Narod« porogljivo to mnenje imenoval »nezrelo«. A da je bilo pravo, priča vse dosedanje pogajanje, pričal bo najbrže tudi izid. Njemu je vse nezrelo, kar z njim ne tuli v jeden rog, in zato še vedno prinaša herostratske dopise svojih mameluških pristašev, s katerimi hoče siloma spravo pokopati. Da koplje s tem grob tudi slovenskemu narodu, za to mu ni mar. Da, on in njegovi mameluki so že davno toliko dozoreli, da so odpadli s slovenskega drevesa, razjedeni od črva liberalizma! Hitro so živeli, hitro dozoreli, kakor hitro dozori črviv sad. Slovensko ljudstvo jih ne more in ne sme več gojiti na svojih prsih, sicer se ta pogubni črv tudi njemu zajé v srce in ga umori duševno!

Znamenita je izjava dr. Majarona iz narodne stranke, v kateri izjavlja očitno, da on in z njim mnogi drugi močje »naprednega« mišljenja odločno obsojajo pisarjenje »Narodovo« in da so pripravljeni preko teh izdajalskih spletk delovati za spravo.

Gospodarstvo našega deželnega odbora je jako težavno. Dežela še mnogo potrebuje za svoj kulturni napredek in blagostan, a nima več kje jemati dohodkov. Saj je naloženih davkom že toliko naklad, da se huje obremeniti naše ubožno ljudstvo sploh več ne more in ne sme. Nisem sovražnik šol, a vendar moram pritrditi onim možem, ki poudarjajo, da se pri nas preveč potroši za ustanavljanje novih ljudskih šol. V kake dolgove so nekatere občine že zabredle zaradi tega, da so se odločile za nove šole po slopi, ali razširjeno v dvo- ali trirazrednico. Toda, kaj to pomaga, ko pa manjka učiteljskih močij. Marsikje stoji lepa velika šola, a jeden učitelj mora delati za dva, oziroma dva za tri. S tem se namen šole zadostno ne doseže, ker pouk ni prav nič olajšan. Ni čuda, da se mnoge občine z vsemi silami upirajo novim šolam ali njih razširjenju. Kaj bo narodu koristilo vse znanje, če bo pa gmotno uničen postal suženj tujcem!

Mnogo si prizadeva kranjski deželni zbor za zboljšanje vinogradarstva. Kako lepo blagostanje je cvetelo pred leti na Dolenjskem,

le neprenehoma napadali, češ, da bi si je podjarmili, je poljska država se vendar vrlo držala in lepo prosperovala, dokler je v njej vladala sloga. Ali v zadnjem stoletju se je jel v Poljakihi širiti duh nesloge, in ta je državo njihovo tako grozno razjedal, da je razpadla, še predno je bilo stoletja konec. Nekaj je ima Avstrija, nekaj Rusija in nekaj Nemčija. Tudi Poljaki so se že opetno tvegali življenja za svojo samostalnost, ali — združeni bržčas ne bodo nikdar več.

Kako pa se je godilo Pomorjanom, katerih je bilo tri- do štirikrat manje od Poljakov? Lahko si je misliti. Zgodovina ve le o jednom pomorjanskem knezu, Svantiboru; po njegovi smrti so si štirje sinovi zemljo razdelili v dve polovici, zahodno ob Odri z glavnim mestom Stetinom, in vzhodno ob Visli, kateri je bilo glavno mesto Gdansko (Danzig). Bratje so se, kakor je pričakovati, prepirali, in korist je imel le Nemec. Najprej je seveda padel zahodni del, ker je na nemški strani, in ta je danes popolnoma pogermantizovan; že pred par sto leti Slovani tamkaj ni več bilo najti; tako naglo se je vrsila germanizacija. Ko so vzhodni Pomorjani osodo svojih bratov videli, so se takoj združili s Poljsko, katera jih je tudi ohranila, dokler ni padla sama kot žrtev nesloge. Pri razdelitvi Poljske (1772) pa je tudi ta del

Pomorjanskega pripadel Prusiji, pri kateri je še danes. Prusija je Pomorjane takoj začela germanizovati, in danes je njih nekdanje zemlje zahodna polovica že popolnoma, vzhodna večidel nemška; v tej je izmed sedemsto tisoč prebivalcev slovanskih le kakih sedemdeset tisoč, torej desetina. Vrh tega pa pripadajo dvema kronovinama, pomorski in zahodni pruski, vsled česar jim je še težje varovati si narodnost. In dandanes Nemec ne misli več, da so to zadnji ostanki nekdanjih Pomorjanov, ki so v nesrečni zaslepljenosti se borili za narodne idejale, jim so Kašubi, kakor jih sedaj jedino imenujejo po dolgi gubasti suknji, takoiimenovanem kašubicu, bitja, ki le čakajo rešilne jih smrti.

Poglejmo še na koncu naše zgodovinske črtice med sedanje Kašube, in sicer med pomorske, da vidimo, kako se jim godi. Bivajo ob morju na severnem koncu polotoka, ki ga vidiš na zahodni strani od Gdanskega. Le morje še jim je milostno! Njih zemlje je toliko, kakor polovica Slovenskega Štajarja; na njej žive vsejani med Nemce po svojih vaseh in štejejo 10.000, komaj dvajsetino od prebivalstva. Po veri so katoličani, dočim so Nemci luterani; če bi se bili poluteranili, davno bi že ne bilo nobenega več. Jezik, ki ga govoré, je podoben poljskemu. Vendar govori skoro vsak poleg kašubskega

tudi nemški, dasi trdo. Zemlja sicer ni nerodovitna in jim daje dovolj raznega zrnja in krompirja, ali vkljub temu so revni. V prvi vrsti so tega krive šole, ki so trdo nemške. Ker jim Nemci ne dovoljujejo kašubskih šol, po katerih bi si mladina v resnici bistrila um in blažila srce, je njih duh tekom časa nekako otrpnel, omeglih, otopel, in tako v boju za obstanek zaostajajo za Nemci. Tudi so lahkomišelní in zapravljajo, kadar kaj imajo; gotovo tudi deloma posledica preslabe izobrazbe. Vendar so dobrosrčni, in Nemcu se kmalu udajo; manjka njim torej potrebne trdnosti. Vkljub temu se držijo svojih starih seg; a svojih pesmij, pravljic in pripovedek imajo že malo. Bivajo v spletenih in z ilovico omazanih, nizkih kočah z majhnimi okni; tla v sobi nimajo desek, peči so iz ilovice, okoli njih je klop, na kateri si ob večerih Kašub od naporenega dela odpočije. Sicer pa je hudega dela in trpljenja vaje. Vlada ne stori za nje nič. Vlak drči mimo velikih gozdov, za katerimi imajo oni svoje borne koče, in trebušati žid in trdi Nemec se še ne zmenita za ubožce, ki tihi obdelujejo svoja polja. Da le redno plačujejo davek! Da bi pa imeli v zbornici kakega zastopnika, o tem niti misliti ni, še zagovornika ne najdejo. Jedino cerkev še ima za nje srce, jedino na leci slišijo še svoj jezik iz ust »gospoda«. Ali

ko je trta bogato rodila! Trtna uš pa je izpodjedla staro blagostanje in osušila s trto vred marsikako imovito posestvo. Zadnja leta, odkar se je ustanovila deželna kmetijska šola v Grmu poleg Novega mesta, se je jelo obračati na bolje, ker se pomaga z ameriško trto. Ustanovile so se deželne trtnice in trtni matičnjaki, deželni odbor plačuje posebnega potovalnega vinarskega učitelja, daje podpore in brezobrestna posojila posamnim vinogradnikom. Hvala Bogu, da se je v zadnjem času obrnilo že zelo na bolje, ker ljudje, ki so bili poprej skoro popolno obupani nad opustošenimi vinogradi, so začeli iznova jih obdelovati. Srečen uspeh jih k delu tem bolj priganja. In prav je, da deželni zbor v to svrhu mnogo žrtvuje.

Ker se na Grmu pred vsem poučuje o vinarstvu s posebnim ozirom na Dolenjsko, zato je bil umesten predlog, kateri se je stavil v deželnem zboru v zadnji seji, naj se namreč ustanovi na Gorenjskem nova kmetijska šola, v kateri bi se učenci poučevali v prvi vrsti o živinoreji, sadjarstvu in gozdarstvu, ker to troje je glavni vir dohodkov gorenjskim kmetom. Po uplivu te šole se bo brez dvoma dvignilo kmetijstvo in po njem splošno blagostanje tudi na Gorenjskem.

Politični ogled.

Avstrijske dežele.

Dunaj. Baron Jozika, ogerski minister na cesarskem dvoru, je stopil v pokoj. — Dunajski mestni zastop vzame od nemške banke v Berlinu 30 milijonov na posodo za napravo električne razsvetljave.

Češko. Ker so nemški dijaki s pruskimi trakovi razburjali Pražane, da je prišlo do pretepov, zato je cesarski namestnik prepovedal vsem dijakom nositi čepice in trakove. S to prepovedjo pa se čuti vse nemstvo razžaljeno. Nemški vseučiliški profesorji pa držijo z dijaki, njih šole so zaprte. Sekcijski načelnik Hartel se je prišel s profesorji pogajati, mesto da bi ministerstvo kaznovalo te puntarje! — V deželnem zboru so seveda Nemci vlado zaradi te prepovedi interpelovali. Mogoče, da ces. namestnik odstopi, ker je Nemcem dandanes žal, vse dovoljeno. V ponedeljek pa je deželni zbor vsprejel začasni proračun, prihodnja seja pa je jutri. — V Budejevicah kjer imajo Čehi večino in je okolica vsa češka, so pri obč. volitvah zopet zmagali Nemci s skrajno krivičnimi sredstvi.

Koroško. Pri obč. volitvah so se Slo-

tudi po farah ugaševa kašubski jezik zaporedoma; sprva je par pridig v letu nemških, kmalu po jedna vsako nedeljo, in kmalu obe. V župnijskih knjigah se čisto čitajo opazke kakor: »O božiču 1866, 1875, ali 1888 bila zadnja kašubska pridiga; mladina razume nemški bolje nego kašubski, od starih pa vsak nekoliko.« Če stariš umrjejo, polagajo se jim molitveniki in pesmarice, ki so jim rabile, v rakev ali trugo, ker od ostalih nikdo več ne ve kašubski čitati. Čim dalje dol, tem hitreje napreduje germanizacija, in predno bo poteklo 50 let, spustili bodo v grob — zadnjega pomorskega Kašuba. . . .

Cemu smo to pisali? V svarilo in pouk avstrijskim Slovanom, posebno pa liberalnim Slovencem na Kranjskem, ki glasu konservativcev, opominjajočih k spravi in k združenju, nočejo slušati. — Menenij Agripa je bil od poganskih plebejcev, ko je tem dokazal potrebnost sloge z dandanes znano priliko o želodcu in človeških udih, ki so se zoper prvega spuntali, uslišani; in krščanski Slovenci bi mogli po tolikih bridkih izkušnjah in pri toliki nevarnosti, kakoršna preti narodu sedaj, za glas ročečega brata, za vik obupajočega naroda imeti srce iz kamena! Glejte, da za nekoliko stoletij ne bodo nam polagali otroci Mohorskih knjig v rakev, ker jih ne bodo več razumeli!

venci borili pošteno, Nemci pa z denarji in grožnjami, zato so tudi zmagali v dozda slovenski Kotmarivasi, kjer so nemčurji prejšnjega slov. župana, M. Prosekarija, hoteli ubiti. — Vlada je zopet predložila deželnemu zboru postavni načrt, naj se na višji realki vpelje veronauk.

Kranjsko. Ljubljanski župan Hribar se je povrnil v klub narodne stranke. — Kranjski učitelji so slabše plačani kakor na pr. štajarski, vsled tega se jim plača zviša. — V Selški dolini se je ustanovila »Gospodarska zadruga«.

Primorsko. Na občnem zboru »Sloge« so se goriški Slovenci krepko zedinili proti Lahom, ki so krivi, da deželni zbor ne more delovati. — Da bi tržaški okoličani še sedanjih 6 svojih poslancev zgubili, predlaga Venezian splošno volilno pravico, in sicer tako, da bi vsi volili skup v enem razredu. — Istovski deželni zbor je zavrgel Trinajstičev predlog, naj se častita svetemu očetu kot bisernomašniku. Slovenskih poslancev pa ni nihče izvoljen v noben odsek. Tako krivično postopajo Lahoni!

Ogersko. V petek so se trije naši ministri, med njimi Gauč, posvetovali v Budapešti z ogersko vlado zaradi pogodbe. Šlo je bojda zelo gladko, ker se naši Madjarov boji! — V Alföldu in po drugih krajih vedno bolj šuntajo socijalni demokratje kmete in delavce. Bati se je krvave ustaje. — Na Sedmograškem dobijo vsi železniški uradniki madjarska lastna imena.

Vnanje države.

Rim. O priliki dvajsetletnice papeževanja sv. očeta Leona XIII. dne 20. februarja bodo velike slavnosti, na katere pride več tisoč romarjev iz raznih dežel.

Italijansko. Ker se je kruh močno podražil, zato so nastale rabuke v Jakinu in drugih mestih. Veleb. taar je kralj podpisal dekret, naj se colnina na tuje žito zniža od 7½ na 5 lir.

Francosko. Za izdajico Dreyfusa se poteguje vse židovstvo celega sveta. Pisatelj-svinjar Zola, rodом žid, se je potegnil tudi zanj ter v nekem listu sramotil vlado, sodnike in vojaštvo, in dne 7. februarja pride pred porotnike. Po vsem Francoskem vre zoper židove; celó v Algiru v Afriki so bili v nedeljo izgredi zoper žide, pri tem sta bila ubita dva kristijana, mnogo pa ranjenih.

Rusko. Lani je v državni blagajnici preostalo 106 milijonov rubljev. To je izvrstno gospodarstvo! — Vlada je proti zahodu osnovala dva nova vojaška kôra, kar pa ni naperjeno zoper Avstrijo; kajti ako vse države pomnožujejo vojaštvo, mora to tudi Rus storiti.

Turško. Na Kreti so se zopet začeli klati Turčini in kristijani; vendar pa še ne ve, kdo postane njen guverner, da bi ondi napravil mir in red. Rusija se poteguje za grškega princa Jurija, katerega se pa sultan odločno brani, češ, če ta postane guverner, potem je Kreta takorekoč združena z Grško.

Amerika. Kuba sicer ima svojo ustavo in ministerstvo, sestavljeno iz domačinov, vendar še ustaja ni udušena. Te dni pa je Špance vznemirila vest, da je vlada severo-ameriških Zedinjenih držav poslala par vojnih ladij proti Havani, glavnemu mestu na Kubi.

Cerkvene zadeve.

† Nadžupnik Anton Fröhlich.

(Konec.)

Ali Anton Fröhlich ni skrbel samo za dušni blagor svojih župljanov, temveč tudi za njih časní blagostan. Enako sv. Pavlu je želel biti vsem vse. In njegovo dobrohotno, pravicoljubno srce je bilo res kakor nalašč

vstvarjeno za to. Pokojnik je bil kaj izurjen homeopat. Z veliko požrtvovalnostjo in spretnostjo je zdravil bolnike, ne samo domačinov, ampak tudi one iz sosednih štajarskih in hrvaških župnij. Marsikdo se še dandanes veseli zdravja svojega, katero je zastoj iskal pri drugih zdravnikih, ali pa vsled svoje velike revščine drugod niti iskati ni mogel.

Fröhlich je bil kot Celjan nemški odgojen, obiskoval le nemške ljudske in latinske šole, ker drugih v Celju in Gradcu ni bilo, in slovensčine nevesč je stopil v Celovcu v bogoslovnico. Pa ker je spoznal, da bo deloval med Slovenci, poprijel se je z vso vnemo učenja slovenskega jezika. Da bi ga posnemali nemški uradniki na slovenskih tleh! Ko je stopil v javno delovanje, je bil povsod pravičen Slovenec. Dobro vedoč, da se otrok v materinščini najbolje nauči prav spoznavati in pobožno moliti svojega Boga, je zahteval povsod pri slovenskih otrokih slovenski katekizem, kar v njegovih časih, kakor se žal, dandanes marsikje, ni bilo v navadi. Tako edino modro in vspešno poučevanje mu je sicer nakopalo marsikatero preglavico, a Fröhlich je bil jeklene volje in vkljub vsemu nasprotovanju je vstrajal pri svojih zdravih načelih. Njegova pravicoljubnost mu je velevala, da mora biti na Slovenskem gospodar edino le Slovenec, kakor je na Nemškem Nemec, na Francoskem Francoz. Zato je z vso pozornostjo zasledoval politično gibanje slovenskega naroda, veselil se z njim vsake pridobitve, a tudi žaloval, videč, kako se prezira in zatira. Odkar je pastiroval pri Sv. Križu, je z vsemu močmi deloval za gmotno in politično neodvisnost svojih župljanov. Da jih reši oderuških pijavk in gmotno povzdigne, ustanovi posojilnico, kateri je ves čas predsedoval. Da okrepi slovenski živelj, pomaga ustanoviti katoliško politično društvo, ki je politično izurilo njegove župljane in jim vcepilo v srce oni slovenski ponos, s katerim so se, dal Bog, da za vsikdar, otresli pred nekaterimi leti nemških lastnih tleh. In ker je bil pokojni Fröhlich tudi v zasebnem življenju toliko milega, ponižnega, prikupljivega značaja, ni čuda, da ga je ljubilo in čislalo, kar ga je poznalo.

Ko je 1892, 4. avgusta, obhajal zlato mašo, si ga je izvolilo osem občin za svojega častnega občana, kar je pozneje storila tudi Slatina, ko so jo dobili v roke narodni možje, posamezni stanovi so mu poklonili kaj lepa darila, med temi možje krasen, dragocen kelih. Mnogo odlične gospode, kot prevzv. škof Strossmayer, nadškof Milinović, Smičiklas in dr., so mu osebno častitali k tej redki časti. Prevzvišeni škof djakovski je tudi ob smrti nadžupnikovi brzojavno pomiloval nadžupnijo radi velike izgube in želel ji pokojniku enakega naslednika.

Bila je pač takrat, ko je pokojnik postal zlatomašnik, želja vseh častilcev njegovih, da bi še nekdanj obhajal demantno mašo, nalik svetemu očetu, Leonu XIII. A božja volja ni bila tako. V pretečenem letu je vedno bolehal in vidno hiral. Sredi novembra se poda v Gradec iskat zdravnikove pomoči. Pa vsled velike slabosti mora ustaviti potovanje, iztopi v Mariboru, da opravi, sluteč bližnjo osodo, duhovne vaje pri č. oo. frančiškanih, se vrne na dom, še enkrat zbere svoje telesne moči, da v pridigi vzame slovo od ljubljenih župljanov, za katere tudi opravi, podpiran od dveh mož, zadnjo najsvetejšo daritev. In kakor je bil do solz ganljiv ta prizor, je bila ganljiva in spodbudna tudi njegova priprava na smrt. Pogosto je prejel sv. zakramente, zbiral krog sebe svojo družino, da molijo z njim sv. rožni venec. S čudno potrpežljivostjo je prenašal hude bolečine, a nikdar ni tožil, ampak tolažil se je s podobo Križanega, katero je imel v rokah do zadnjega trenutka svojega življenja. Sv. križu je služil, izdihnil je tudi svojo blago dušo v poljubu sv. križa pred praznikom sv. Treh kraljev.

In dne 7. jan. smo ga spremljali k zad-